

II Ca 1874/21

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Sądu Okręgowego Małgorzata Wiśniewska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w dniu 25 stycznia 2022 r. w Poznaniu

sprawy z wniosku E. D. i J. D.

przy uczestnictwie (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wniesionej przez uczestniczkę postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w Trzciance

z dnia 1 września 2021 r.

sygn. akt I Ns 915/13

postanawia:

I. oddalić apelację,

II. zasądzić od uczestniczki postępowania na rzecz wnioskodawców kwotę 120 zł z tytułu zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Małgorzata Wiśniewska

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 1 września 2021 r., sygn.. akt I Ns 915/13, Sąd Rejonowy w Trzciance:

1. ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na stanowiącej obecnie własność wnioskodawców E. D. i J. D. nieruchomości położonej w G. i R. w gminie T., obejmującej działki ewidencyjne o numerach (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebność przesyłu, której treścią jest:

- prowadzenie eksploatacji sieci należącej do uczestnika postępowania, w tym prawo swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla właścicieli nieruchomości),

- obowiązek znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także obowiązek korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi urządzeń przesyłowych,

przy czym służebność obejmuje fragment działki ewidencyjnej o numerze (...) położonej w G., stanowiący pas eksploatacyjny, którego oś jest zgodna z osią urządzeń przesyłowych w postaci linii elektroenergetycznej niskiego napięcia, a rozciąga się na szerokość 1 metra w każdą stronę, licząc od skrajnych przewodów linii energetycznej, ale nie dalej niż do granicy nieruchomości, o łącznej powierzchni 327 m², zaznaczony na mapie stanowiącej część opinii biegłego J. G., znajdującej się na karcie 220 akt niniejszej sprawy, która stanowi integralną część niniejszego postanowienia;

2. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu określonej w punkcie 1. postanowienia zasądził od uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz wnioskodawców E. D. i J. D. kwotę 215 zł;

3. ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na stanowiącej obecnie własność wnioskodawców E. D. i J. D. nieruchomości położonej w S. i R. w gminie T., obejmującej działki ewidencyjne o numerach (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebność przesyłu, której treścią jest:

- prowadzenie eksploatacji sieci należącej do uczestnika postępowania, w tym prawo swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla właścicieli nieruchomości),

- obowiązek znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także obowiązek korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi urządzeń przesyłowych,

przy czym służebność obejmuje fragment działki ewidencyjnej o numerze (...) położonej w R., stanowiący pas eksploatacyjny, którego oś jest zgodna z osią urządzeń przesyłowych w postaci linii elektroenergetycznej niskiego napięcia, a rozciąga się na szerokość 1 metra w każdą stronę, licząc od skrajnych przewodów linii energetycznej, ale nie dalej niż do granicy nieruchomości, o łącznej powierzchni 243 m², zaznaczony na mapie stanowiącej część opinii biegłego J. G., znajdującej się na karcie 219 akt niniejszej sprawy, która stanowi integralną część niniejszego postanowienia;

4. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu określonej w punkcie 3. postanowienia zasądził od uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz wnioskodawców E. D. i J. D. kwotę 3.516 zł;

5. ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na stanowiącej obecnie własność wnioskodawców E. D. i J. D. nieruchomości położonej w G. w gminie T., obejmującej działki ewidencyjne o numerach (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebność przesyłu, której treścią jest:

- prowadzenie eksploatacji sieci należącej do uczestnika postępowania, w tym prawo swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla właścicieli nieruchomości),

- obowiązek znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także obowiązek korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi urządzeń przesyłowych,

przy czym służebność obejmuje fragment działki ewidencyjnej o numerze (...) położonej w G., stanowiący pas eksploatacyjny, którego oś jest zgodna z osią urządzeń przesyłowych w postaci linii elektroenergetycznej niskiego napięcia, a rozciąga się na szerokość 1 metra w każdą stronę, licząc od skrajnych przewodów linii energetycznej, ale nie dalej niż do granicy nieruchomości, o łącznej powierzchni 210 m², zaznaczony na mapie stanowiącej część opinii biegłego J. G., znajdującej się na karcie 220 akt niniejszej sprawy, która stanowi integralną część niniejszego postanowienia;

6. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu określonej w punkcie 5. postanowienia zasądził od uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz wnioskodawców E. D. i J. D. kwotę 145 zł;

7. ustanowił na rzecz uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na stanowiącej obecnie własność wnioskodawców E. D. i J. D. nieruchomości położonej w G. w gminie T., obejmującej działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...), służebność przesyłu, której treścią jest:

- prowadzenie eksploatacji sieci należącej do uczestnika postępowania, w tym prawo swobodnego dostępu i dojazdu do urządzeń przesyłowych w celu wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych i remontowych oraz usuwania awarii sieci przesyłowej i jej rozbudowy (w ramach przestrzennych ustanowionej służebności i z minimalizacją uciążliwości dla właścicieli nieruchomości),

- obowiązek znoszenia przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej ograniczeń i zakazów wynikających z istnienia urządzeń wchodzących w skład tej sieci, a także obowiązek korzystania z nieruchomości obciążonej w sposób zgodny z aktualnie obowiązującymi przepisami dotyczącymi urządzeń przesyłowych,

przy czym służebność obejmuje fragment działki ewidencyjnej o numerze (...) położonej w G., stanowiący pas eksploatacyjny, którego oś jest zgodna z osią urządzeń przesyłowych w postaci linii elektroenergetycznej niskiego napięcia, a rozciąga się na szerokość 1 metra w każdą stronę, licząc od skrajnych przewodów linii energetycznej, ale nie dalej niż do granicy nieruchomości, o łącznej powierzchni 117 m², zaznaczony na mapie stanowiącej część opinii biegłego J. G., znajdującej się na karcie 335 akt niniejszej sprawy, która stanowi integralną część niniejszego postanowienia;

8. tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu określonej w punkcie 7. postanowienia zasądził od uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. na rzecz wnioskodawców E. D. i J. D. kwotę 1.767 zł;

9. oddalił wniosek w pozostałym zakresie;

10. kosztami postępowania obciążył w całości uczestnika postępowania, w związku z czym:

a. zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców kwotę 5.943,58 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania,

b. nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Rejonowy w Trzciance) od uczestnika postępowania kwotę 226,43 zł tytułem kosztów postępowania pokrytych tymczasowo ze środków Skarbu Państwa;

11. oddalił wniosek uczestnika postępowania o zasądzenie od wnioskodawców kosztów postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W G. i R. (gmina T.) znajduje się nieruchomość o powierzchni 1,47 ha, obejmująca działki ewidencyjne o numerach (...), dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działka ewidencyjna o numerze (...) (położona w G.) obejmuje grunty orne, użytki rolne zabudowane, pastwiska trwałe i lasy. Właścicielami tej nieruchomości – na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej – są wnioskodawcy E. D. i J. D., którzy nabyli je na podstawie umowy sprzedaży z dnia 14 czerwca 2005 r.

W S. i R. (gmina T.) znajduje się nieruchomość o powierzchni 2,13 ha, obejmująca działki ewidencyjne o numerach (...), dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działka ewidencyjna o numerze (...) (położona w R.) obejmuje grunty orne. Właścicielami tej nieruchomości – na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej – są wnioskodawcy E. D. i J. D., którzy nabyli je na podstawie umowy sprzedaży z dnia 11 lipca 2003 r.

W G. (gmina T.) znajduje się nieruchomość o powierzchni 4,12 ha, obejmująca działki ewidencyjne o numerach (...) (poprzednio działka ewidencyjna o numerze (...)), dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działka ewidencyjna o numerze (...) obejmuje grunty orne. Właścicielami tej nieruchomości – na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej – są wnioskodawcy E. D. i J. D., którzy nabyli je na podstawie umowy sprzedaży z dnia 25 marca 2009 r.

W G. (gmina T.) znajduje się nieruchomość o powierzchni 0,22 ha, obejmująca działkę ewidencyjną o numerze (...), dla której Sąd Rejonowy w T. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działka ewidencyjna o numerze (...) obejmuje użytki rolne zabudowane. Właścicielami tej nieruchomości – na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej – są wnioskodawcy E. D. i J. D., którzy nabyli je na podstawie umowy sprzedaży z dnia 8 grudnia 2004 r.

Przez powyższe nieruchomości, przez działki ewidencyjne o numerach (...) położone w G. oraz działkę ewidencyjną o numerze (...) położoną w R., przebiegają napowietrzne linie energetyczne niskiego napięcia 0,4 kv, a mianowicie przez działkę ewidencyjną o numerze (...) przebiega linia niskiego napięcia na jej północnym skraju, wzdłuż drogi przez całą szerokość działki (na terenie działki dla tej linii jest ustawiony 1 pojedynczy żelbetowy słup energetyczny; linia liczy 4 przewody, a rozstaw skrajnych przewodów linii to 1 m; długość tej linii w obrębie działki to 109 m), przez działkę ewidencyjną o numerze (...) przebiega linia niskiego napięcia na jej północnym skraju, wzdłuż drogi przez całą szerokość działki (na terenie działki dla tej linii jest ustawiony 1 pojedynczy żelbetowy słup energetyczny; linia liczy 4 przewody, a rozstaw skrajnych przewodów linii to 1 m; długość tej linii w obrębie działki to 70 m), przez działkę ewidencyjną o numerze (...) przebiega linia niskiego napięcia na jej wschodnim skraju, wzdłuż drogi w odległości średnio 2 m od niej, przez całą szerokość działki od północnej do południowej granicy (na terenie działki dla tej linii są ustawione 2 pojedyncze żelbetowe słupy energetyczne; linia liczy 5 przewodów, rozstaw skrajnych przewodów linii to 1 m, długość tej linii w obrębie działki to 81 m) oraz przez działkę ewidencyjną o numerze (...) przebiega linia niskiego napięcia na jej północnym skraju w odległości od 1 m do 2 m od jej północnej granicy, przez całą szerokość działki (na terenie działki dla tej linii jest ustawiony 1 pojedynczy żelbetowy słup energetyczny; linia liczy 4 przewody, a rozstaw skrajnych przewodów linii to 1 m; długość tej linii w obrębie działki to 39 m). Przedmiotowe przesyłowe urządzenia energetyczne stanowią część sieci przesyłowej należącej do uczestnika postępowania (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P. i stanowią jego własność.

Urządzenia energetycznej sieci przesyłowej usytuowane na nieruchomościach należących obecnie do wnioskodawców zostały wybudowane przed nabyciem przez nich ich własności.

Samoistnymi posiadaczami powyższych urządzeń przesyłowych byli kolejni poprzednicy prawni uczestnika postępowania, a obecnie jest nim uczestnik (...) sp. z o. o. z siedzibą w P.. Posiadaczem tym był Skarb Państwa do dnia 1 lutego 1989 r., a następnie Zakład (...) w P. do dnia 12 lipca 1993 r., kiedy to nastąpiło przekształcenie przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w P. w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa o nazwie (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P.. W dniu 17 grudnia 2002 r. powyższa spółka została połączona ze spółkami (...) S.A. z siedzibą w S., (...) S.A. z siedzibą w Z., Zakład (...) S.A. z siedzibą w G. i Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. poprzez przeniesienie

całych majątków tych spółek na (...) S.A., a zarazem zmieniła nazwę na Grupa (...) spółka akcyjna z siedzibą w P.. Następnie w dniu 23 września 2004 r. spółka ta zmieniła nazwę na (...) spółka akcyjna z siedzibą w P.. W dniu 30 czerwca 2007 r. (...) S.A. z siedzibą w P. zawarła z (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. umowę zbycia zorganizowanej części przedsiębiorstwa (oddziału samodzielnie sporządzającego bilans) w rozumieniu art. 55¹ kc, na mocy której uczestnik postępowania nabył organizacyjnie i finansowo wyodrębniony zespół składników materialnych i niematerialnych przeznaczonych do realizacji zadań gospodarczych związanych z dystrybucją energii elektrycznej, w skład którego weszły w szczególności prawa własności ruchomości, a zwłaszcza ruchomości związanych z prowadzeniem działalności w zakresie dystrybucji energii elektrycznej, tj. linii kablowych i napowietrznych, sieci dystrybucyjnych oraz zespołów elektroenergetycznych, stacji i rozdzielni energetycznych i transformatorów, a także prawa własności nieruchomości i prawa użytkowania wieczystego gruntów (§ 1 ust. 1 i 2 aktu notarialnego).

Pismem z dnia 7 lutego 2013 r., doręczonym w dniu 14 lutego 2013 r., E. D. i J. D. wezwali (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. do zawarcia z nimi w terminie 14 dni od otrzymania pisma umowy o ustanowienie służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 200.973,64 zł na nieruchomościach, dla których są prowadzone księgi wieczyste nr (...) (działka ewidencyjna o numerze (...)), nr (...) (działka ewidencyjna o numerze (...)) i nr (...) (działka ewidencyjna o numerze (...)). Do zawarcia powyższej umowy między stronami nie doszło.

Pismem z dnia 30 października 2015 r., nadanym w tym dniu, E. D. i J. D. wezwali (...) sp. z o.o. z siedzibą w P. do zawarcia z nimi w terminie 14 dni od otrzymania pisma umowy o ustanowienie służebności przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 8.400 zł na nieruchomości, dla której jest prowadzona księga wieczyste nr (...) (działka ewidencyjna o numerze (...)). Do zawarcia powyższej umowy między stronami nie doszło.

Sąd Rejonowy dokonał następującej oceny dowodów i oceny prawnej :

Dokumenty przedstawione przez uczestników postępowania Sąd I instancji uznał za zasługujące na przymiot wiarygodności, albowiem ich wiarygodność, a tym samym moc dowodowa, nie została skutecznie zakwestionowana. Za wiarygodny materiał dowodowy uznał także zeznania świadka S. H., zastrzegając przy tym, że nie mogą one zostać uznane za wystarczające dla ustalenia daty pobudowania przebiegających przez nieruchomości wnioskodawców linii niskiego napięcia, oraz zeznania wnioskodawczyni E. D.. Za zasługujące w pełni na przymiot wiarygodności Sąd uznał sporządzone na użytek niniejszej sprawy dwie opinie biegłego w dziedzinie (...) i opinię biegłego w dziedzinie elektroenergetyki Z. M.. Uczestnicy postępowania nie zgłosili żadnych uwag odnośnie obiektywizmu i bezstronności biegłych oraz co do ich fachowości i doświadczenia zawodowego. Sąd miał na względzie, że sporządzając opinie biegli uwzględnili cały dostępny materiał dowodowy, przeprowadzili stosowne czynności w terenie konieczne do prawidłowego sporządzenia opinii, w sposób szczegółowy przedstawili poczynione ustalenia, jak również precyzyjnie sformułowali wnioski. Opinie uznał za rzeczowe, spójne i wyczerpujące.

Biegły J. G. określił wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu na poszczególnych nieruchomościach wnioskodawców, obejmującą kwoty należne z tytułu współkorzystania z nieruchomości i kwoty z tytułu obniżenia wartości nieruchomości. Biegły wskazał, że istniejące na nieruchomościach linie energetyczne uniemożliwiają ich pełne wykorzystanie zgodnie z ich przeznaczeniem, przy czym szerokość pasa wyłączonego z normalnego użytkowania dla linii niskiego napięcia o rozstawie skrajnych przewodów linii 1 m wynosi 3 m. Uczestnik postępowania zakwestionował pierwszą opinię biegłego J. G. w zakresie przyjęcia w skład wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu kwoty odpowiadającej obniżeniu wartości nieruchomości. Uczestnik postępowania zakwestionował również drugą opinię tego biegłego, a mianowicie w zakresie przyjęcia w skład wynagrodzenia kwoty odpowiadającej obniżeniu wartości nieruchomości i w zakresie przyjętej przez biegłego na poziomie 0,5 wielkości współczynnika „k”. Zarzutów uczestnika postępowania pod adresem opinii biegłego J. G. Sąd nie podzielił. Za przekonujące uznał argumenty biegłego, że istniejąca sieć energetyczna w znacznym stopniu wpływa na sposób użytkowania tej części gruntu, która stanowi pas wykonywania służebności przesyłu, z uwagi na położenie pasa służebności we frontowej części działek, w bezpośrednim sąsiedztwie strefy zabudowy, a nadto umiejscowienie w tym pasie słupa energetycznego. Zdaniem Sądu, wskazywany przez uczestnika współczynnik „k” jedynie na poziomie 0,3 nie znajduje uzasadnienia. W świetle treści opinii biegłego J. G. niewątpliwie było także, że nastąpiło obniżenie wartości

nieruchomości, przy tym nie zachodziła sytuacja, że wnioskodawcy nabyli przedmiotowe nieruchomości po obniżonej wartości (za mniejszą cenę) z uwagi na istnienie na nich urządzeń przesyłowych (brak dowodów, że cena nabycia przez nich nieruchomości została umniejszona z uwagi na istniejącą na nich infrastrukturę elektroenergetyczną). Ponadto, wprawdzie zmniejszenie wartości nieruchomości nastąpiło już w momencie posadowienia na nich urządzeń energetycznych, czyli przed zakupem nieruchomości przez wnioskodawców, niemniej dopiero ustanowienie służebności przesyłu na tych nieruchomościach utrwala stan istnienia na nich urządzeń energetycznych, stwarzając umocowanie prawne takiego stanu, a więc i utrwala stan obniżenia wartości nieruchomości, co uzasadniało uwzględnienie tego obniżenia w ramach wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

W oparciu o opinię biegłego Z. M. Sąd Rejonowy określił szerokość pasa służebności przesyłu (pasa eksploatacyjnego) na 3,5 m dla działek ewidencyjnych o numerach (...) (tj. 1,5 m od granicy działki i 2 m licząc od osi linii w głąb działki) i 3 m dla działki ewidencyjnej o numerze (...) (tj. 1 m od granicy działki i 2 m licząc od osi linii w głąb działki).

Sąd orzekający podał, że podstawy prawne orzeczenia stanowiły normy art. 305¹ k.c. i art. 305² k.c. Wynagrodzenie (odpłatność) za ustanowienie służebności przesyłu określa się, biorąc pod uwagę wpływ obciążenia i usytuowania na nieruchomości urządzeń na jej wartość, uciążliwość dla właściciela w zakresie prawidłowej eksploatacji rzeczy w ramach wykonywania jego prawa, przeznaczenie nieruchomości oraz sposób korzystania z urządzeń przesyłowych i ich charakter (wielkość, wpływ ich funkcjonowania na otoczenie, przeznaczenie). Wynagrodzenie należne na podstawie art. 305² § 2 k.c. powinno uwzględniać cały uszczerbek będący następstwem ustanowienia służebności przesyłu, w tym także zmniejszenie jej wartości (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2012 r., sygn. IV CSK 56/12, LEX nr 1227856).

Sąd uznał, że zostały spełnione przesłanki sądowego ustanowienia służebności przesyłu wynikające z ww. norm. Bezsporna była treść treści służebności przesyłu (krąg obowiązków wnioskodawców i krąg uprawnień uczestnika) i jej przestrzenny zakres, natomiast spór istniał co do wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności, a także co do samej zasadności wniosku o ustanowienie służebności przesyłu (z uwagi na zgłoszony zarzut zasiedzenia służebności).

Wysokość wynagrodzenia należnego wnioskodawcom za ustanowienie służebności na rzecz uczestnika postępowania Sąd określił na podstawie opinii biegłego J. G.. Wydając opinię w tym zakresie biegły uwzględnił stan prawny nieruchomości, ich przeznaczenie, lokalizację i charakterystykę (powierzchnia, rodzaj użytków, położenie, kształt, dojazd), a nadto dokonał analizy rynku i transakcji reprezentatywnych. Wyliczając wysokość wynagrodzenia w oparciu o ceny rynkowe biegły przyjął współczynnik współkorzystania z gruntu, uwzględniając prawidłowo takie okoliczności, jak przeznaczenie gruntu i usytuowanie urządzeń energetycznych. Zdaniem Sądu, biegły słusznie uznał za składnik wynagrodzenia rekompensatę za obniżenie wartości nieruchomości, gdyż niewątpliwie wartość nieruchomości obciążonej ograniczonym prawem rzeczowym w postaci służebności przesyłu jest mniejsza niż wartość nieruchomości bez takiego obciążenia.

Sąd I instancji podał, że nie podzielił stanowiska uczestnika postępowania, że zainicjowanie niniejszego postępowania przez wnioskodawców należy uznać za nadużycie prawa podmiotowego. Okoliczności, które powołał uczestnik na uzasadnienie tego zarzutu, opierające się na poszanowaniu rozporządzeń poprzedniego właściciela czy zasadzie wspólnego dobra społecznego i użyteczności lokalnej, nie wypełniają, w ocenie Sądu, przesłanek z art. 5 k.c. Okoliczności te mają typowy charakter i w istocie występują w znacznej części (jeśli nawet nie w większości) przypadków występowania przez właściciela nieruchomości z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu.

Za nietrafny uznał także podniesiony przez uczestnika postępowania zarzut zasiedzenia służebności przesyłu, ostatecznie sprecyzowany w piśmie uczestnika z 4 grudnia 2014 r., w którym uczestnik podniósł, że nastąpiło zasiedzenie służebności przesyłu na jego rzecz w dniu 5 grudnia 2010 r., a termin zasiedzenia rozpoczął bieg w dniu 5 grudnia 1990 r. Oceniając ten zarzut Sąd Rejonowy uwzględnił przepisy art. 292 k.c. (do służebności przesyłu stosuje się bowiem odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, art. 305⁴ k.c.) i art. 172 k.c. Zdaniem Sądu orzekającego, uczestnik postępowania nie udowodnił, by zostały spełnione przesłanki zasiedzenia służebności

gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu albo służebności przesyłu na nieruchomościach należących obecnie do wnioskodawców.

Za bezzasadny uznał Sąd Rejonowy zarzut uczestnika postępowania co do posiadania przezeń tytułu prawnego do korzystania z urządzeń na nieruchomościach wnioskodawców w R. w postaci umowy (...) zawartej z wnioskodawcami.

Rozstrzygnięcia o kosztach postępowania Sąd I instancji dokonał na podstawie art. 520 § 2 k.p.c., uznając, że interesy wnioskodawców i uczestnika postępowania były sprzeczne.

Apelację od postanowienia wniósł uczestnik postępowania.

Zaskarżył orzeczenie w zakresie punktów 2,4,6,8,10,11.

Zarzucił Sądowi I instancji:

I. naruszenie art. 233 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, w tym opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego, i uznanie, że wnioskodawcom przysługuje prawo do odszkodowania z tytułu wybudowania urządzeń (tj. składnik wynagrodzenia tzw. „obniżenie wartości”) w sytuacji, w której wnioskodawcy nabyli prawo własności nieruchomości z istniejącą siecią, a ponadto wnioskodawcy nie wykazali faktu zaistnienia i wysokości ewentualnego uszczerbku (szkody), co miało wpływ na wynik postępowania poprzez zasądzenie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu w zawyżonej wysokości; apelujący wskazał, że Sąd I instancji niezgodnie z rzeczywistym stanem rzeczy uznał, że wnioskodawcy ponieśli szkodę w związku z lokalizacją urządzeń na nieruchomości;

II. naruszenie art. 305¹ k.c. oraz 305² § 2 k.c. w zw. z art. 361, 362, 363 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu za jednorazowym wynagrodzeniem, w sytuacji, w której wnioskodawca nie poniósł szkody;

III. naruszenie art. 305¹ k.c. oraz 305² § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 361, 362, 363 k.c. poprzez błędną wykładnię i błędne przyjęcie, że w skład wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu wchodzi składnik w postaci obniżenia wartości nieruchomości w sytuacji, w której wnioskodawca nabył prawo własności nieruchomości z istniejącą siecią, a ponadto wnioskodawca nie wykazał faktu zaistnienia i wysokości ewentualnego uszczerbku (szkody).

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez:

1. zmianę punktu 2. w ten sposób, wynagrodzenie zostanie umniejszone do kwoty 117 zł,
2. zmianę punktu 4. w ten sposób, wynagrodzenie zostanie umniejszone do kwoty 892 zł,
3. zmianę punktu 6. w ten sposób, wynagrodzenie zostanie umniejszone do kwoty 82 zł,
4. zmianę punktu 8. w ten sposób, wynagrodzenie zostanie umniejszone do kwoty 597 zł,
5. obciążenie wnioskodawcy w całości kosztami postępowania, w tym zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów zastępstwa procesowego, tj. zmianę punktów 10. i 11.

Wniósł także o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kosztów postępowania za drugą instancję według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację wnioskodawcy wnieśli o jej oddalenie i o zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja była bezzasadna.

Zakres kognicji sądu odwoławczego, stosownie do art. 378 § 1 k.p.c., wyznaczają granice apelacji. Obowiązujący model apelacji pełnej (cum beneficio novorum) polega nie na rozpoznaniu apelacji przez sąd drugiej instancji, ale na ponownym merytorycznym rozpoznaniu sprawy, przy czym rozpoznanie to następuje w granicach zaskarżenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2021 r., I USK 166/21). W tych granicach, w jakich apelujący wniósł środek odwoławczy, sąd drugiej instancji zobowiązany jest do oceny zaskarżonego orzeczenia. Obowiązek ten nie ma przy tym charakteru absolutnego, wyabstrahowanego od treści wyartykułowanych przez skarżącego zarzutów. O ile bowiem, w zakresie naruszenia prawa materialnego treść tych zarzutów ma znaczenie marginalne, o tyle - co się tyczy zarzutów naruszenia prawa procesowego - sąd drugiej instancji jest nimi związany (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 29 kwietnia 2021 r., IACa 476/20).

Apelujący objął zaskarżeniem wyłącznie rozstrzygnięcia zawarte w punktach 2,4,6,8,10,11, to jest rozstrzygnięcia o zasądzeniu wynagrodzenia za ustanowienie poszczególnych służebności oraz rozstrzygnięcie o kosztach postępowania. W tym zatem zakresie, mając na względzie podniesione w apelacji zarzuty, Sąd Okręgowy rozpoznał sprawę.

Mimo podniesienia w apelacji zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, w tym opinii biegłego sądowego rzeczoznawcy majątkowego, apelujący nie przedstawił wyводу, który pozwoliłby Sądowi I instancji przypisać uchybienia w tym obszarze postępowania. Zgodnie z utrwalonym w judykaturze poglądem, który podziela także Sąd Okręgowy w składzie orzekającym, zarzucenie naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. nie może być skuteczne bez wykazania w środku odwoławczym, że ocena przyjęta za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia przekracza granicę swobodnej oceny dowodów, którą wyznaczają zasady logiki i doświadczenia życiowego. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z jego treścią, to ocena taka nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 29 lipca 2015 r., III AUa 216/15), przy czym sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału zachodzi jedynie wtedy, gdy powstaje dysharmonia pomiędzy materiałem zgromadzonym w sprawie a konkluzją, do jakiej dochodzi sąd na jego podstawie (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 23 czerwca 2015 r., I ACa 221/15). Ocena dowodów jest jednym z elementów kompetencji jurysdykcyjnych (władzy orzeczniczej) sądu i wyrazem stosowania prawa procesowego. Jeżeli po weryfikacji całokształtu materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego, to taka ocena dowodów nie narusza art. 233 § 1 k.p.c. i musi być uznana za prawidłową, choćby nawet w równym stopniu, na podstawie tego samego materiału dowodowego (np. po uznaniu innych z wykluczających się dowodów za wiarygodne), dawały się wysnuć spójne logicznie wnioski odmienne. W związku z tym, dla skutecznego postawienia przez apelującego zarzutu naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza samo twierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który jego zdaniem odpowiada rzeczywistości i przedstawienie przez apelującego własnej, odmiennej od sądowej, oceny materiału procesowego i poszczególnych dowodów, a tym bardziej przedstawienie wyłącznie własnej wersji stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 28 stycznia 2021 r., IACa 544/20).

Zarzucając Sądowi I instancji naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. i art. 278 k.p.c. apelujący poprzestał w rozpoznawanej sprawie na zgłoszeniu tego zarzutu, natomiast nie przedstawił w apelacji wyводу, który mógłby stanowić jego uzasadnienie. Jedyne odniesienie się w uzasadnieniu apelacji do zakresu normowania art. 278 k.p.c. stanowi przywołanie opinii biegłego sądowego J. G. i stwierdzenie, że uczestnik nie akceptuje uwzględnienia jako składnika wynagrodzenia kwoty odpowiadającej obniżeniu wartości nieruchomości. Powyższe nie spełnia wymogu wykazania,

że opinia jest wadliwa i że Sąd I instancji nieprawidłowo ocenił dowód z opinii biegłego, a w konsekwencji czyniło zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. gołosłownym i bezskutecznym.

Taki charakter miało też stwierdzenie w uzasadnieniu apelacji, że wnioskodawcy nie podjęli inicjatywy dowodowej w celu wykazania zaistnienia szkody. Dowodem w tym przedmiocie była bowiem opinia biegłego J. G., w której nastąpiło oszacowanie odszkodowawczego składnika wynagrodzenia, którego domagali się wnioskodawcy. Należy zgodzić się z apelującym, że składnik odszkodowawczy wynagrodzenia może zostać przyznany pod warunkiem udowodnienia przez właściciela nieruchomości szkody, jej wysokości i związku z urządzeniem przesyłowym, przy czym w rozpoznawanej sprawie takie udowodnienie nastąpiło poprzez opinię biegłego sądowego J. G.. Zaznaczyć także należy, z uwagi na podkreślenie zawarte w apelacji, że wnioskodawcy sformułowali wyraźne żądanie w zakresie tego składnika wynagrodzenia, wypełniając w ten sposób warunek jego uzyskania.

Ustalenia Sądu Rejonowego nie zostały podważone w żadnej części i Sąd odwoławczy uznał je własne, czyniąc podstawą własnej oceny materialnoprawnej zaskarżonego orzeczenia.

W istocie apelacja sprowadzała się do poglądu, że w przypadku, gdy wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu żąda właściciel nieruchomości, który nabył ją w stanie obciążonym urządzeniem przesyłowym (nabył nieruchomość z już istniejącą infrastrukturą przesyłową), to możliwe jest wyłącznie przyznanie mu wynagrodzenia za współkorzystanie z nieruchomości w przyszłości przez przedsiębiorstwo przesyłowe, bez możliwości przyznania w takiej sytuacji świadczeń odszkodowawczych. Apelujący stwierdził przy tym, że wnioskodawcy nabyli przedmiotowe nieruchomości mające „już niższą wartość”.

To ostatnie stwierdzenie nie ma oparcia w ustaleniach dokonanych przez Sąd I instancji. Sąd ten wprawdzie ustalił, że urządzenia przesyłowe zostały wybudowane na nieruchomościach należących aktualnie do wnioskodawców zanim nabyli oni własność nieruchomości, ale uznał, że nie zaistniała sytuacja, że wnioskodawcy nabyli przedmiotowe nieruchomości po obniżonej wartości, to jest po cenie niższej od rynkowej. Uznał, że brak w zebranych materiale podstaw do dokonania takiego ustalenia. Sąd odwoławczy podziela tę ocenę. Nie zostały przedstawione dowody, że cena nabycia przez wnioskodawców nieruchomości została umniejszona, i to z uwagi na istniejącą na nich infrastrukturę przesyłową. Ciężar udowodnienia takiej okoliczności spoczywał na uczestniku postępowania, który powoływał się na nią i wywodził z niej skutki korzystne dla siebie (art. 6 k.c.). Uczestnik postępowania ponosi zatem negatywne skutki braku swojej inicjatywy dowodowej w tym zakresie i braku w zebranych materiale podstaw do dokonania przez sąd takiego ustalenia.

Nie ma też podstaw do przyjęcia tego rodzaju ogólnego stanowiska, jak wyrażone przez uczestnika w apelacji i przytoczone wyżej.

Przede wszystkim, trafnie Sąd Rejonowy wskazał, że wartość nieruchomości obciążonej ograniczonym prawem rzeczowym w postaci służebności przesyłu jest mniejsza niż wartość nieruchomości bez takiego obciążenia. Trafny jest także pogląd, że zmniejszenie wartości nieruchomości następuje wprawdzie już w momencie posadowienia na niej urządzeń przesyłowych, ale dopiero ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości utrwała stan istnienia na niej urządzeń energetycznych, stwarzając umocowanie prawne takiego stanu, co utrwała stan obniżenia wartości nieruchomości i uzasadnia uwzględnienie tego obniżenia w ramach wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Taki pogląd jest prezentowany w orzecznictwie, również w orzecznictwie Sądu Najwyższego.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu jest ustalane w związku z ustanowieniem na podstawie postanowienia sądu służebności przesyłu jako tytułu prawnego do korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z cudzej nieruchomości, w zakresie niezbędnym do eksploataowania urządzeń i wykonywania innych czynności. Uznaje się w związku z tym, że źródło rekompensowanego uszczerbku leży w zdarzeniu, jakim jest powstanie służebności, przez które to zdarzenie uszczerbek w prawach właściciela nieruchomości zostaje zalegalizowany, staje się trwały i nieodwracalny, a nie w innych zdarzeniach faktycznych lub prawnych czy też w przepisach prawa (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 lutego 2019 r., V ACa 691/18). Jest to zatem odszkodowanie za przyznanie przedsiębiorcy przesyłowemu na mocy konstytucyjnego orzeczenia sądu określonych uprawnień składających się

na treść prawa służebności, których przedsiębiorca ten nie miał przed ustanowieniem służebności, nawet jeżeli znajdowały się na nieruchomości jego urządzenia przesyłowe i jeżeli z nich korzystał, a które skutkują trwałym obniżeniem wartości obciążanej nieruchomości. Zakres takiego uszczerbku wynikającego dla wnioskodawców z ustanowienia służebności na ich nieruchomościach określił w rozpoznawanej sprawie biegły. Zarzut uczestnika postępowania dotyczący naruszenia art. 305¹ k.c., art. 305² § 1 i 2 k.c. oraz art. 361-363 k.c. był więc nieuprawniony.

Niezasadny był także zarzut odnoszący się do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, które apelujący określił w uzasadnieniu środka odwoławczego jako „niezgodne z przepisami i zwyczajnie niesprawiedliwe”. Zdaniem apelującego, wnioskodawcy inicjując postępowanie o ustanowienie służebności przesyłu wyrazili zgodę na pokrycie kosztów postępowania, a rozstrzygnięcie Sądu I instancji narusza art. 520 § 1 k.p.c.

Sąd odwoławczy takiego naruszenia nie stwierdził. Prawidłowo Sąd Rejonowy przyjął, że interesy wnioskodawców i uczestnika postępowania były w rozpoznawanej sprawie sprzeczne. W takiej sytuacji podstawą rozstrzygnięcia o kosztach postępowania poprzez zasądzenie ich zwrotu od uczestnika na rzecz wnioskodawców powinien być art. 520 § 3 k.p.c. (a nie art. 520 § 32 k.p.c.), który przewiduje włożenie na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone obowiązku zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. Nie ma żadnych podstaw, by przypisać wnioskodawcom zgodę na pokrycie kosztów postępowania, ani w oparciu o treść wniosku, ani w oparciu o treść oświadczeń składanych w toku postępowania. Przeciwnie, już we wniosku wnioskodawcy wyraźnie domagali się zasądzenia od uczestnika postępowania kosztów postępowania według norm przepisanych. Z uwagi na wynik postępowania bezzasadne było także żądanie uczestnika zasądzenia na jego rzecz zwrotu kosztów od wnioskodawców.

Apelacja była bezzasadna w całości i podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. Wobec oddalenia apelacji, oczywiście sprzeczności interesów wnioskodawców i uczestnika postępowania oraz wniosku zgłoszonego w odpowiedzi na apelację należało zasądzić od uczestnika na rzecz wnioskodawców zwrot poniesionych przez nich kosztów postępowania apelacyjnego, sprowadzających się do kosztów zastępstwa przez pełnomocnika – radcę prawnego, określonych co do wysokości na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Małgorzata Wiśniewska